

Opdracht

Deze bestuursopdracht gaat in op de vraag hoe we de propositie kunnen uitwerken tot een plan dat gereed is voor ondertekening van de regiodeal sterke streken en daarna voor uitvoering met alle betrokken partijen.

Opdrachtgever

Bestuurlijk opdrachtgever: wethouder Mariëtte de Visser

Ambtelijk opdrachtgever: directeur Erik van der Laan

Opdrachtnemer: Tamara Wiersema

Strategische doelstellingen

In de propositie voor de regiodeal (zie bijlage) staan de volgende strategische doelen opgenomen:

- Er doen meer mensen mee op het Hogeland
- De Samenredzaamheid is aanzienlijk versterkt.

Aanleiding

Regiodeal

Het Rijk constateert dat de meeste mensen zijn trots op het gebied waar ze wonen, ze voelen zich er mee verbonden en leven er graag. Het kabinet vindt het belangrijk om deze manier van leven te koesteren, ook in het licht van opgaven die zich voordoen in deze regio's. "Hierbij is het niet genoeg om ons te laten leiden door hoe het economisch gaat: we moeten en willen ook naar welvaart en welzijn kijken. Naar alles wat onze samenleving bindt en wat mensen waardevol vinden. Zoals gezondheid, sociale verbondenheid en veiligheid. Naar wat we ook wel 'brede welvaart' noemen." Daarom heeft het kabinet € 900 miljoen beschikbaar gesteld voor Regio Deals. Voor de vijfde tranche Regio Deals reserveert het kabinet in totaal € 384,6 miljoen. Met dit geld kunnen Rijk en regio samen bouwen aan bestaanszekerheid, leefbaarheid en gemeenschapszin.

Op 9 februari heeft het Rijk laten weten welke voorstellen kunnen worden uitgewerkt tot een Regio Deal. Het Hogeland krijgt een bijdrage van € 12,1 miljoen als het plan is uitgewerkt.

Deze bestuursopdracht markeert de start van een nieuwe fase: van uitwerking tot aan de ondertekening.

Achtergrond & Samenhang

De propositie die is gemaakt voor de regiodeal is gebaseerd op ons lopende beleid voor de Transformatie van het Sociaal Domein (TSD), het ontwikkelplein, de sociale agenda van Nij Begun. En heeft ook relatie met de ingediende (en verkregen) subsidie voor de regiodeal voor de regiocentra.

Transformatie Sociaal Domein

De doelen van het programma TSD zijn uitgangspunt geweest voor de inzet van de regiodeal. In het programma TSD staat; "We zijn op weg naar een nieuw sociaal domein: maatwerkgericht, nuchter en solide. We willen daarmee een bijdrage leveren aan het vergroten van de brede welvaart in Het Hogeland en het individueel welbevinden van onze inwoners. We doen dat niet alleen maar in netwerken samen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties."

Hierbij zijn de volgende doelen geformuleerd: meer veerkracht, meer preventie, meer innovatie en meer maatwerk.

Ontwikkelplein

In het plan voor het Ontwikkelplein is aangegeven dat we zoveel mogelijk kansen willen benutten, op tal van werkterreinen, zowel binnen als buitenshuis, samen met onderwijsinstellingen en bedrijfsleven, zodat ieder passend bij zijn eigen interesses en vaardigheden, kan deelnemen en bijdragen. De huidige leer-werkvoorzieningen (Sector Industrie en Diensten, Sector Groen) zullen daarin belangrijk zijn, maar we zullen ook nieuwe leer-werk-voorzieningen moeten creëren.

Een belangrijk onderdeel hierbij is het transformeren van de klassieke infrastructuur (Hout, Metaal, enz. en daarmee verband houdende machines en personeel) van het SW- bedrijf naar het Ontwikkelplein Het Hogeland.

Hiermee wordt de sociale werkvoorziening afgebouwd en gaat het Werkplein Ability een andere toekomst tegemoet. De infrastructuur van Ability zal meer worden ingezet en opengesteld als een leerwerk omgeving en zal zich verbreden naar een voorziening voor vele doelgroepen en waar inwoners zich kunnen ontwikkelen naar en in werk, bijvoorbeeld in de vorm van praktijk- en vakopleidingen.

Sociale Agenda Bij Begun

We zien een vrijwel naadloze aansluiting van onze doelstellingen zoals geformuleerd voor de Sociale Agenda van Nij Begun (Bespreeknotitie EZ 6 september 2023):

“De agenda krijgt een duidelijke focus met meetbare doelstellingen en bijbehorende indicatoren die bijdragen aan de brede welvaart in Groningen en Noord-Drenthe. De agenda moet er aan bijdragen dat het voormalige gaswinningsgebied binnen één generatie tenminste op het landelijk gemiddelde scoort op belangrijke indicatoren van brede welvaart, zoals: een goede uitgangspositie op de arbeidsmarkt, opleidingsaanbod, bestaanszekerheid, schooluitval, tevredenheid met het leven en ervaren gezondheid. De precieze doelen worden samen met inwoners, organisaties en overheden in de regio vastgesteld.

De agenda kent vier speerpunten:

- 1) verbeteren van de (mentale) gezondheid,
- 2) vergroten van de leefbaarheid en de sociale cohesie,
- 3) kansen voor kinderen, jongeren en de volgende generatie,
- 4) arbeidsparticipatie & armoedebestrijding”.

Regiodeal Regiocentra

Gelijk met de regiodeal voor de dorpen is een deal voor de regiokernen afgesloten. De plannen die hier nodig zijn, zullen worden afgestemd met elkaar.

Regiodeals van andere regio's

Vanuit Groningen worden vier aanvragen voor een Regio Deal gedaan in tranche vijf: Het Hogeland, Groningen-Noord, Oost-Groningen en Regiocentra. De verschillende regio's doen hun eigen aanvraag, maar trekken wel samen op. De opgave is in de verschillende gemeenten vergelijkbaar, en toch heeft iedere regio haar eigen specifieke kleur en aanpak. De aanvragen van Oost-Groningen, Het Hogeland en Groningen-Noord vinden de samenwerking op inhoudelijke onderwerpen als de doorbraakmethode, wijkaanpak en ondermijning. We werken samen aan methodieontwikkeling en delen onze kennis en ervaringen met elkaar.

Programma Wonen en Leefomgeving

Een van de doelen in het programma wonen en leefomgeving is het verbeteren van de leefbaarheid in de dorpen. Dit sluit naadloos aan bij de doelstellingen van de regiodeal. Om overlap te voorkomen zijn de werkzaamheden zo verdeeld dat de aansturing van de werkwijze en de planning van de dorpen onder aansturing van wonen en leefomgeving valt. De inhoudelijke uitvoering valt binnen het TSD en de regiodeal (zie ook par. Organisatie en werkwijze)

Gebiedsprogramma's

Onderdeel van de aanpak is dat we de dorpen in willen gaan om gezamenlijk plannen te maken. Dit kan en gaat overlappen met de gebiedsplannen (zoals Eemshaven +, Reitdiepzone en Waddenkust). De afstemming over de planning en de werkwijze zal met het programma W&L gebeuren.

Maatschappelijke impact

Uit onder meer CBS-gegevens en het rapport *Elke Regio Telt!* blijkt dat de brede welvaart situatie in Het Hogeland (sterk) afwijkt van de rest van Nederland. Op een groot aantal brede welvaarts-indicatoren scoort onze gemeente laag tot zeer laag in vergelijking met de andere Nederlandse gemeenten. De sociaal-economische positie van het Hogeland ligt structureel beduidend lager dan in de rest van Nederland, Het aanbod van basisvoorzieningen verschaalt, de arbeidsmarkt en zorg staan onder bijzondere druk door een zeer sterke vergrijzing en ondermijning is een toenemend probleem. Dit maakt dat het uitermate belangrijk is om nu in de verbetering van de brede welvaart te investeren, zodat onze dorpen niet nog verder achterop raken.

Uitdagingen en kansen

Uitdagingen:

- Veranderde bevolkingssamenstelling (vergrijzing & ontgroening)
- Leefbaarheid in dorpen die onder druk staat mede door verschraling voorzieningen aanbod
- Arbeidsmarkt die onder druk staat door vergrijzing
- Toenemende zorgvraag
- Toename ondermijning door criminele organisatie
- Noodzaak voor een afgestemde, samenhangende aanpak voor complexe problemen.
- Goede samenwerkingsafspraken met de coalitiepartners

Kansen

- Intentieverklaring van de Coöperatieve coöperatie
- Beschikbaarheid van Rijksmiddelen
- Doelen regiodeal sluiten naadloos aan bij doelen van andere programma's en projecten die al actief zijn.
- Sociale Agenda van Nij Begun

Organisatie en werkwijze

Uit bovenstaande blijkt dat er een integrale aanpak nodig is van de diverse onderdelen.

Belangrijk aspect bij het inrichten van de organisatie is dat het hier een samenwerking betreft met een tiental externe partners. Dit vraagt naast een interne (project)structuur vooral een organisatiestructuur die ingericht is om met de maatschappelijke partners samen te werken.

In de propositie wordt gesproken over het quadruple helix principe. Dit is een organisatievorm die er op gericht is om met overheden, bedrijfsleven, kennisinstellingen en inwoners te werken aan innovatieve oplossingen voor grote maatschappelijke opgaven. Hoe deze partijen gaan samenwerken is onderdeel van de uitwerking in de komende maanden.

Uit te werken vragen met de partners¹ zijn in ieder geval:

- Hoe gaan we deze doelstellingen bereiken?
- Waar liggen de grenzen van het project (wat hoort er niet meer bij de scope), ook in relatie met andere programma's die binnen HHL lopen o.a. Transformatie Sociaal Domein, Ontwikkelplein. In samenwerking met de overige ingediende Deals willen we de krachten bundelen voor wat betreft de monitoring en het lerend evalueren. Dit gaan we bovenlokaal organiseren met een onafhankelijke partij;
- Op welke wijze vindt de sturing plaats? Welke partij heeft welke rol en hoe organiseren we de samenwerking.

• ¹ de coöperatieve coalitie Het Hogeland. Deze bestaat naast de gemeentelijke betrokkenheid vanuit de diverse thuishuizen en afdelingen uit: Het Ondernemersplatform, het Ontwikkelplein, Samenwerkende Bedrijven Eemdelta SBE, de Lokaal Educatieve Agenda, Groninger Dorpen, Mensenwerk Hogeland, Instituut Publieke Waarden, de dorpen coördinatoren, Aletta Jacobs School of Public Health en het RIEC;

- Hoe zorgen we ervoor dat er voldoende uitvoeringskracht bij de partijen komt te liggen en we daarnaast ook goede samenwerkingsafspraken maken.

Voor de interne aansturing wordt er voor gekozen om voor de regiodeal geen apart programma te maken. De belangrijkste reden hiervoor is dat de regiodeal een extra impuls betreft op de werkzaamheden die we al (gaan) doen vanuit het programma TSD en het ontwikkelplein. De doelen van de regiodeal sluiten naadloos aan bij de doelen van het programma TSD. Het is daarom het meest logische om de regiodeal onderdeel te laten zijn van het programma TSD.

Voor de uitvoering van de regiodeal zal een projectstructuur worden opgezet met projectleider, medewerkers en administratieve, financiële en juridische ondersteuning, inhoudelijk betrokken adviseurs.

Werkwijze

De dorpendeal is bedoeld om gedeelde belangen en behoeftes in beeld te brengen en een gezamenlijke agenda te benoemen. Daarnaast willen we de kwaliteit van wonen, werken en leven verbeteren.

De strategische doelen worden langs drie programmalijnen opgepakt. Hieronder staat in het kort weergegeven wat we willen bereiken. Een nadere toelichting staat in de propositie.

1. Krachtige dorpskernen op het Hogeland;
Via strategische dorpsplannen en een samenhangende aanpak in de dorpen willen we zowel het perspectief van de Hogelandster als dat van de Hogelandster dorpen aan elkaar verbinden.
2. Kansrijke Hogelanders
Wij willen Hogelandsters met een (grote) afstand tot de arbeidsmarkt meer mogelijkheden bieden om zich te ontwikkelen. Het gaat hierbij om het om-, bij- en herscholen van on(der)benut arbeidspotentieel, vanuit het gedachtegoed van een leven lang ontwikkelen.
3. Op het juiste spoor!
We willen extra inzetten op een brugfunctie tussen jongeren die dreigen te ontsporen en trajecten op weg naar school en/of werk.

Deze doelen zullen met de coalitie partijen verder uitgewerkt worden tot een projectplan. De eerste stap daarin is het opstellen van een convenant met het Ministerie van BZK. Verder verwachten we in ieder geval de volgende stappen te zetten (na vaststelling bestuursopdracht tot aan ondertekening):

- Gesprekken tbv Verkenning belangen en commitment van coöperatieve coalitie
- Thema-uur college organiseren
- Betrekken raad via raadswerkgroep SD
- Gezamenlijke uitwerking van de doelen in aantal werksessies
- Afstemming met andere regiodeals in Groningen
- Inrichten samenwerkingsstructuur en samenwerkingsafspraken
 - Met coöperatieve coalitie
 - Met andere regiodeals in deze regio
- Bestuurlijk overleg met Ministerie
- Opstellen concept Convenant ten behoeve van ondertekening (**voor 1 mei**)
- Reacties op concept Convenant door diverse partijen
- Vaststellen convenant in Bestuurlijk overleg (voor de zomer)
- Ondertekening regiodeal (september)

Het Ministerie heeft bij de toekenning de volgende uitgangspunten aangegeven die een plek moeten gaan krijgen in de uitwerking:

1. Samenhang met andere trajecten in het gebied
2. Samenhang en samenwerking met de andere regiodeals
3. De aanpak en samenwerking met de partijen
4. Borging en monitoring

Afbakening

De afbakening wordt in het convenant en projectplan met de partners verder uitgewerkt.

Financiële kaders

Nadat de regiodeal is ondertekend komt er 12,1 miljoen beschikbaar. Voor het opstarten van het project is er echter ook budget nodig. Op basis van de stappen die bij de aanpak zijn weergegeven, schatten we in dat de volgende kosten zullen worden gemaakt: Inhuur gespreksleiding voor werksessies, Werkbudget voor werksessies, Inzet PMO'er; 16 u/week, Inzet/inhuur ondersteuning samenwerkingsvorm en uitwerking doelen.

Voor de opstartfase is reeds € 100.000- gereserveerd (raadsbesluit 6 maart). Dit bedrag is onderdeel van de begroting die bij de aanvraag is opgesteld. En kan gedekt worden uit de post Projectorganisatie.

Randvoorwaarden & risico's

Belangrijkste risico's
1. Ontbreken van overeenstemming bij Coöperatieve Coalitie
2. Onduidelijke aansturing en verantwoordelijkheidsverdeling tussen partijen
3. Beschikbaarheid personeel (intern en extern)
4. Onduidelijkheid over besteding budgetten
5. Verzanden in plannen maken (en niet tot uitvoering kunnen komen)

Planning

De gezamenlijke uitwerking door Rijk en regio kost enkele maanden. Vervolgens worden de Regio Deals door Rijk en regio ondertekend en volgt het toekennen van de financiële bijdrage uit de Regio Envelop.

De conceptplanning voor de uitwerking van de bestuursopdracht is als volgt. Met het opleveren van het programmacontract en het ondertekenen van de regiodeal eindigt de fase van het uitwerken van de bestuursopdracht:

Stap:	Activiteit:	Planning
1	Afstemming directeur en portefeuillehouder	Eind februari '24
2	Besluitvorming directie en college op uitwerking bestuursopdracht	Begin maart

3	Verkennde gesprekken met coalitie partners	Half maart – half april
5	Uitwerking bestuursopdracht naar concept convenant	Voor 1 mei gereed
6	<i>Bestuurlijk overleg ministerie en partners voor vaststelling convenant</i>	<i>Voor zomer vakantie (ca 1 juli)</i>
	<i>Ondertekening /Start verder uitwerking en uitvoering</i>	<i>september 2024</i>

De planning voor de uitvoeringfase komt in projectplan te staan.